

Дмитрик Ольга Олександрівна

*завідувач наукового відділу загальних проблем формування та реалізації інноваційної політики НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України, доктор юридичних наук, професор кафедри фінансового права Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
ORCID: 0000-0001-5469-3867*

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПОДАТКОВО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

На прикладі аналізу Закону України від 16 січня 2020 р. «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» виявлено сучасні тенденції податково-правового регулювання. Останні засвідчують низку вад процесу правотворчості в нашій країні, серед яких названо порушення стабільності податкового законодавства, низьку якість закону. Констатовано, що забезпечити стабільність і якість податкового законодавства в нашій державі можливо через високу якість професійної діяльності відповідного нормотворчого органу.

Ключові слова: оподаткування, податково-правове регулювання, податкове законодавство, стабільність податкового законодавства.

Dmytryk Olga

*2nd PhD, Professor, Head of department of enforceability of national innovative system functioning of Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine, Professor at the Department of Financial Law of the Yaroslav Mudryi National Law University
ORCID: 0000-0001-5469-3867*

CURRENT TRENDS IN TAX AND LEGAL REGULATION

On the example of the analysis of the Law of Ukraine of January 16, 2020 “On Amendments to the Tax Code of Ukraine to improve tax administration,

eliminate technical and logical inconsistencies in tax legislation” revealed current trends in tax regulation. The latter testify to a number of shortcomings of the law-making process in our country, among which are the violation of the stability of tax legislation, low quality of law. It is stated that to ensure the stability and quality of tax legislation in our country is possible due to the high quality of professional activity of the relevant rule-making body.

Keywords: taxation, tax and legal regulation, tax legislation, stability of tax legislation.

Економіка будь-якої держави не може нормально функціонувати без розвинутого приватного сектору. В умовах, коли господарюючі суб’єкти, плануючи свою діяльність, можуть розраховувати на відповідну стабільність законодавства, в межах якого вона буде здійснюватися, коли бізнес процвітає, то створюються робочі місця, отримується прибуток, частина якого через податки та збори перерозподіляється до бюджетів. Тож очевидно, що від якості змісту нормативно-правових актів, що регулюють різного роду відносини, залежить майбутнє як кожного господарюючого суб’єкта, так і держави в цілому. Ефективне регулювання бізнесу дає можливості для підприємців можливість розвиватися, впроваджувати інновації та за необхідності переходити від неформального до формального сектору економіки.

Водночас потрібно пам’ятати, що успіх кожного бізнесу залежить від низки факторів. По-перше, від адаптації його до умов навколишнього середовища, в межах якого він функціонує. Наприклад, під час зміни політичної ситуації в державі, господарюючим суб’єктам доводиться пристосовуватися до правил нової політики, або технологічні перетворення ХХІ століття, на кшталт появи інтернету, смартфонів змушують підприємців вносити відповідні корективи у свою діяльність. Одним із таких викликів сьогодні можна вважати цифровізацію бізнесу. Зрозуміло, що ці аспекти є зовнішніми факторами, які значним чином впливають на ведення бізнесу. однак, на них ми в цій промові не будемо зупинятися.

По-друге, від якості та стабільності законодавства, що регулює відповідні відносини, тобто від того «правового поля», в якому господарюючі суб’єкти мають провадити свою діяльність. Так, незважаючи на введення заходів, пов’язаних із запобіганням поширенню на

території нашої держави гострої респіраторної хвороби COVID – 19, спричиненої коронавірусом, наразі прийнято чи введено в дію низку законодавчих актів, які суттєво змінюють підходи до оподаткування в нашій країні, чим значно вплинуть на інвестиційну привабливість в Україні, розвиток бізнес процесів тощо.

Так, 21 травня було підписано Президентом України Закон «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві», який було прийнято Верховною Радою України ще 16 січня 2020 р. Цей Закон передбачає: низку змін, спрямованих на вдосконалення та спрощення системи адміністрування податків, її узгодження зі світовими стандартами запровадження міжнародних стандартів податкового контролю для всіх учасників міжнародної торгівлі та імплементацію положень Плану протидії практикам розмивання оподаткованої бази й виведення прибутку з-під оподаткування; умови для реформування Державної податкової служби з метою відкриття можливостей для перетворення її структури відповідно до концепції єдиної юридичної особи; удосконалення система адміністрування податків, розширення можливості онлайн-сервісів для платників. Незважаючи на ці, на перший погляд, позитивні зрушення, необхідно звернути увагу, що окреслена ситуація із прийняттям і підписом закону свідчить про свідоме нехтування процедурними аспектами. Це – поперше.

По-друге, як наукова спільнота, так експерти та представники бізнесу неодноразово, обговорюючи цей Закон на стадії його знаходження у Верховній Раді України як законопроекту, вказували на численні неузгодження і негативні наслідки його прийняття. До речі, на такі вади звернув і сам Президент, підписуючи закон та надаючи доручення про подальше доопрацювання прийнятого Закону. Водночас, такі заяви навряд чи можуть позитивно вплинути на ведення бізнесу, адже вже сьогодні суб'єктам господарювання необхідно чітко розуміти, за якими правилами буде здійснюватися оподаткування. Більше того, наразі ми не бачимо жодного відповідного законопроекту, що спрямовано на таке удосконалення.

Тож ми констатуємо, що сучасні тенденції податково-правового регулювання засвідчують низку вад процесу правотворчості в нашій країні, за яких з'являються, часто поспішно, з безліччю недоліків, відповідні закони. Зважаючи на це нормотворчість в податковій сфері важко назвати ефективною: адже ні належної підготовки, ні відстеження системному зв'язку як у змісті таких актів, так і з іншими фінансово-правовими актами, а також актами інших галузей законодавства не відбувається.

У цьому контексті особливої гостроти набуває питання стабільності податкового законодавства. Ми вже неодноразово на ній зупинялися [2; 3]. Водночас, із року в рік, вона набуває ще більшої гостроти, адже від того, наскільки податковий закон буде стабільний багато в чому залежить як загалом ефективність податково-правового регулювання, результативність його дії, вдала реалізація завдань, на виконання яких був створений такий нормативно-правовий акт, так посилення тенденцій для розвитку економіки нашої держави, в тому числі через залучення інвесторів для реалізації найважливіших проєктів та програм розвитку виробництва. Загальновідомо, що сталого розвитку економічних відносин в державі можна досягти тоді, коли платники чітко можуть визначити податковий тиск, підприємства можуть реально отримувати певні трансферти з бюджетів на забезпечення розвитку виробництва тощо. За інших обставин чітко обрахувати розмір надходжень від податків і зборів неможливо, навіть здійснюючи науково обґрунтоване планування; підприємства, які потребують підтримки з боку держави, не зможуть належним чином функціонувати. Отже, відсутність стабільного податкового закону стає на заваді не тільки економічному розвитку країни.

Стабільність фінансового закону передбачає дію норм протягом тривалого періоду часу, відсутність в його змісті суттєвих змін. Показово, що на існуванні проблеми, пов'язаною із забезпеченням стабільністю закону, науковці акцентували увагу ще у дореволюційні часи, оскільки вважалось, що часта зміна законів підриває повагу до них [4, 155]. При цьому вчені наголошували, що засобами забезпечення стабільності може виступати: проходження законом визначеної процедури прийняття; встановлення особливих, ускладнених

правил для прийняття та зміни найважливіших законів (наприклад, Основних Законів); розвиток теорії «вільного правознавства», сутністю якого є всебічний розвиток судового розсуду та прецедентного права [1, 223; 5, 467].

Звісно, стабільність не має бути самоціллю. При зміні економічних умов в державі податкове законодавство має змінюватися, оскільки необхідно пристосуватися до нових умов господарювання. Іншими словами податковий закон нерозривно пов'язаний з тими суспільними відносинами, які він регулює. Але його зміна не має відбуватися після найменших змін у фінансових (економічних) відносинах. Якщо це відбувається, то це в першу чергу свідчить про недоліки самого закону, а вже потім про динаміку суспільних відносин. На наше переконання, законодавець має низку заходів, у тому числі й законодавчої техніки для того, щоб при прийнятті будь-якого закону, у тому числі й фінансового, був врахований розвиток суспільних відносин.

Для забезпечення стабільності податкового законодавства в нашій державі наявні реальні можливості, які «не є винаходом чогось нового в теорії права». І це передусім – забезпечення в правотворенні високої якості професійної діяльності відповідного нормотворчого органу. Зрозуміло, що мова йде про підвищення якості роботи як парламенту, так і інших органів, наділених повноваженнями щодо видання відповідних нормативно правових актів, що регулюють здійснення публічної фінансової діяльності. Втім, досягнення цього – не просте завдання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гредескул Н. А. Общая теория права. Санкт-Петербург: Тип. И. Трофимова, 1909. 317 с.
2. Дмитрик О. О., Котенко А. М., Смичок Є. М. Вплив принципів податкового законодавства на ведення бізнесу в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2019. № 29. Том 1. С. 95–104. URL: <http://fdk.org.ua/article/view/163685>
3. Дмитрик О. О., Мазуренко Д. О. Принцип стабільності в податковому законодавстві. *Право та інновації*. 2018. № 1 (21). С. 56-61.
4. Капустин М. Н. Теория права. Общая догматика. Москва: Типография Московского ун-та, 1868. Т. 1.

5. Энциклопедический словарь русского библиографического института. Гранат: в 58 т. / ред. Ю. С. Гамбаров и др. Москва, 1907. Т. 30. С. 467.

REFERENCES

1. Gredeskul, N. A. (1909). *Obshchaya teoriya prava*. Sankt-Peterburg: Tip. I. Trofimova [in Russian].
2. Dmytryk, O. O., Kotenko, A. M., Smychok, Ye. M. (2019). Vplyv pryntsyviv podatkovoho zakonodavstva na vedennia biznesu v Ukraini. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky – Financial and credit activities: problems of theory and practice*, 29, Vol. 1, 95–104. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/163685> [in Ukrainian].
3. Dmytryk, O. O., Mazurenko, D. O. (2018). Pryntsyv stabilnosti v podatkovomu zakonodavstvi. *Pravo ta innovatsii – Law and innovation*, 1 (21), 56–61 [in Ukrainian].
4. Kapustin, M. N. (1868). *Teoriya prava. Obshchaya dogmatika*. Moskva: Tipografiya Moskovskogo un-ta. Vol. 1 [in Russian].
5. Entsiklopedichekiy slovar russkogo bibliograficheskogo instituta. Yu. S. Gambarov (Eds.). (1907). Granat: Moskva. Vol. 30 [in Russian].

Золотарьова Дар'я Михайлівна

кандидат юридичних наук, асистент кафедри земельного та аграрного права

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ОБ'ЄКТА ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЛЯМИ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ РОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ

У тезах доповіді охарактеризовані деякі особливості об'єктного складу правовідносин щодо користування землями для проведення розвідувальних робіт. Окреслені проблеми, які потребують вирішення при виникненні права тимчасового користування земельною ділянкою.

Ключові слова: земельна ділянка, розвідувальні роботи, тимчасове зайняття земель.